

## Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

List 9.

V Celovcu 3. junija 1869.

Leto I.

### Sin kmečkega cesarja.

(Povest iz XVI. stoletja; spisal J. Jurčič.)

(Dalje.)

#### VIII. Čez dve leti.

Dve leti preskočimo.

V dveh letih se na svetu veliko premeni in predru-  
gači. Kosomana ni bilo več v tem kraju. Nihče ga ni  
videl. Le pravljica je vedela čudne reči o nekem možu  
povedati, ki je z velicim krdelom malovrednih, obupnih  
ljudi, ki so se svetu morali odtezati, stanoval v kamni-  
tih solebaških gorah. Ta pravljica je trdila, da se ta  
razbojnik imenuje: sin kmečkega cesarja, da je strah in  
groza bogatim gradem in popotnim plemenitašem. Pra-  
vila je, da pri kmetih ne ropa, da ne stori žalega ubo-  
zemu vaščanu, da je pa že nekterega gosposkega člo-  
veka za vselej zmanjkalo s ceste, da iz grajskih čred  
voli pobira i. t. d.

Veliko so si viši oblastniki prizadevali vloviti tega  
roparja; toda vteknil se je v hribe, kamor ni nihče za  
njim mogel, da bi bil živ prišel nazaj. Več časa ni bilo  
slišati o njem, pa pokazal se je s svojo četo na enkrat  
zdaj tu, zdaj tam.

Le enkrat je bil prišel v obližje Šrajbarskega turna,  
v sv. Križ svojega strica obiskat na mrtvaškem odru.

Stari fajmošter je bil po dolgej bolezni umrl. V  
svojem testamentu je bil oporočil, da polovico njegove  
zapuščine dobi Baltazar, njegov stričnik, če se družega,  
poštenejega življenja poprime in pomilostenje dobi od  
gosposke.

Dobri starec, ki je veliko grešnikov videl na pravo  
pot vrniti se, upal je do poslednje ure, da se mora tudi  
on, zadnji ud stare poštene rodovine vrniti na pot, katero  
je bil zgrešil.

To je Kosoman zvedel, da-si ravno je bil daleč od  
njega. Pozno po noči je prišel, z oboroženo družino,  
slovo jemal od mrtvega moža, ki je v življenju vedno  
za blagor njegov govoril, svetoval, delal in molil. Ljudje,  
ki so ravno pri marliču čuli in s strahom in grozo videli  
glasovitega moža v izbo stopiti in jokati, čudili so se  
in djali: „kaka škoda za tacega človeka.“

Samo pol ure se je pomudil. Več ga ni bilo v  
dveh letih v tem kraju. Tudi za zapuščino ni nikdar  
vprašal.

Grajščak s Šrajbarskega turna, ki je bil, kakor  
smo že povedali tudi prileten, oslabil je bil v teh dveh  
letih tako, da ni mogel iz sobe. Videl je, da se mu  
smrt od dne do dne bolj bliža. Največa njegova želja je  
bila, da bi še nekaj časa živel in hčer tako omožil, da  
bi videl, da je prav. Zató je svojemu prijatelju baronu  
Joštu Turnu poročil, naj se s sinom podviza in vresniči  
to, kar je bilo pred dvema leti dogovorjeno in sklenjeno.

Ker grajščak že sam ni mogel nikamor ven, imela  
je Helena njegova hči skoro vse skrbi, ki zadevajo  
gospodarstvo in gospodinjstvo. Podložniki Šrajbarskega

turna so bili te spremembe jako veseli, čutili so razloček  
med starim čmernim ukazovalcem, kteremu ni bilo nobena  
reč po volji storjena, in med novim, dobrosrčno, z vsa-  
cim prijazno Heleno, katero so spoštovali stari in mladi.

Znano je bilo med ljudstvom, da je za njihovega  
prihodnjega gospoda namenjen baron Viljem Turen, sin  
slovečega premagovalca Kosomanovega oddelka kmečke  
vojske. Ljudje radi sina po očetu sodijo. Oče pak je  
bil med vsem ljudstvom prav na slabem glasu. Govorica  
je še povikševala okrutnost in neusmiljenost, s katero  
se je skazoval pri kaznovanji vjetih kmetov iz zadnje  
vojske. Tudi se je govorilo, da ne dela posebno do-  
brotljivo in prizanesljivo s podložnimi svojih grajščin.

Mislili so, da mora sin biti tak, kakor je oče. V  
domaćih pomenkih so tedaj podložniki Šrajbarskega  
turna večkrat ugibali in tožili si, kaka škoda je, da dobra  
grajska gospica dobó možá, ki jej ne more biti čisto nič  
podoben. Ravno zarad tega niso imeli tiste zaupljivosti  
in ljubezni do nje, katero je lepa devica, tolažiteljica  
bolnih in nadložnih in pomočnica v vsaki nadlogi po  
vsej pravici zaslužila.

Na grajščakovo poročilo pride kmalo odgovor, to  
je, baron Jošt Turen sam. V štirih tednih ima biti  
poroka.

Priprave za veliko slovesno svatovščino se začnó  
na gradu delati, povabila se razpošljejo bližnjim in dalj-  
nim sorodnikom in sosedom. Tudi podložnim je ukazano,  
kaj bodo imeli storiti, da se slovesnost veselega dne  
poviša.

Prijor iz bližnjega Kostanjevškega kloštra, gospod  
plemenitega stanú, prijatelj grajščakov, je obljubil, da  
pride sam sveto zvezo skleniti.

#### IX. Dva služabnika.

Dolžni smo svojim bralcem dogodek iz nekaj časa  
poprej povzeti, kar se nam zdi imenitno za daljni raz-  
vitek naše povesti.

V tistem času, ko je povsod kraljevala nezaupnost,  
nevarnost in nemir, morali so se grajščaki preskrbljevati  
za zveste služabnike, na ktere so se mogli v vsakej  
priliki zanašati. Ker svojim lastnim podložnim niso zau-  
pali sebe in svoje varnosti, najemali so si popotne  
vojščake iz Nemškega, tako imenovane „landsknecht-e“,  
tiste ljudi, o kterih je znano, da so služili vsacemu,  
kdor je je dobro plačal, in niso posebno tenkovestno  
vprašali, ali je rabi za dobre ali slabe namene.

Ravno tako kakor te nemške vojake, jemali so v  
službo posebno dolenjski kranjski plemenitaši jako radi  
Uskoke ali, kakor je ljudje še današnji dan imenujejo,  
Vlahe. Ti so veljali kakor zanesljivi vsem plemenitaškim  
željam z radovoljnostjo služeči ljudje in hrabri bojniki.

Na Šrajbarskem turnu je gospodar potreboval več  
hlapecev. Rad je tedaj v svojo službo vzel dva Uskoka,  
ki sta se prišla ponujat.

Eden izmed teh dveh je bil precej postaren, grdega  
odurnega obraza in neprijaznega obnašanja. Imenoval

se je Peter in trdil je, da je že služil pri nekem manjem malo znanem grajščaku blizu Ljubljane. Drugi, Janko, djal je, da ni bil še nikjer v službi in je bil mlad fant, čednega obličja, pa nekako lokavega potuhnjenege vedenja.

Heleni oba nista bila po volji in rekla je očetu, naj ju kakor neznanca ne jemlje v hišo. Pa stari se v tem ni dal pregovarjati rekši, da ljudi že po obrazu pozna, kateri so pošteni kateri niso. Vendar je deklica vkljub tej očetovej modrosti neko nenavadno slabo nagnjenje imela do teh dveh. Zdelo se jej je — menda po čudni marsikteremu človeku in sosebno ženskemu spolu vrojenej slutnji — da ta dva človeka nista prinesla božjega blagoslova v hišo.

Navada in čas vsako čutje nekako oslabita.

Tako je s časom tudi Helena jela misliti, da ta dva krivično sodi. Zakaj delala sta pridneje ko drugi, slušala sta vsaki ukaz in sploh ni bilo nobene napačnosti očitno videti.

Čudno je pa bilo, da sta ta dva hlapca imela denar za pijačo in druge raztroške, in sicer veliko več kakor sta mogla zaslužiti.

Tudi to bi se bilo lahko komu čudno zdelo, da se za prvega nista z drugo družino nič pečala, tihe pomenke imela med seboj, ob praznicah večkrat kam izginila, sicer pa vse v gradu ogledala, vsacega dela lotila se.

Še le nekaj tednov pred namenjenim svatovskim dnevom se jameta družim hlapcem, toda samo svoje vrste, namreč Vlahom, bližati in sosebno z dvema zvesto pomenkovati se.

Kaj so se ti poštenjaki menili, ni nikdar nihče zvedel. Samo mladi pastir, deček trinajstih let, čul je nekaj po noči nekoliko besedi, ktere so ga postavile v veliko nevarnost, da si ravno jih ni razumel.

Zaspal je bil namreč v hlevu, kjer so se tudi oni štirje Vlahi vsak večer shajali. Nobeden izmed njih ga ni bil zapazil. Ko se fantič prebudi, djal je ravno stari grdi Peter enemu hlapcu: „Več boš pri njem zaslužil, kakor pri katerem bodi gospodu. On ima, kolikor hoče. Dal ti bo, kolikor nama.“

„Kaj pa bo, ako se zve?“ vpraša drugi Uskok.

„Kako se bo zvedelo? Molči, pa je dobro. Mi nimamo družega opravka, kakor v roke mu pripravimo tega plemenitaša, kedar pride. Plačal bo nam dobro. Kaj bo potlej ž njim počel, to nam nič mar. Kedar to opravimo, zapustimo hitro grad.“

„Naprej plača?“

„To je da, kaj meniš, da sem jaz tako neumen in Janko! Jaz nikomur ne zaupam. Tudi temu Kosomanu ne, čeravno ga poznam. Njemu vse eno, ali ima kaj, ali nima.“

„Veljá!“ pravi oni in udari v Petrovo roko.

Zdajci pastirja v slami zagledajo. Petrovo obličje še bolj zatemni in morda v prenašljivici sname Vlah skrit nož izza pasa. Eden ga začne pogovarjati rekoč: da ni fant ničesa slišal in da pravil ne bo.

Zažuga torej prestrašenemu dečku vse muke in kazni, če besedico črhne o tem, kar je slišal, potem ga becne z ного in spodí iz hleva ven.

Samo ob sebi se ve, da je bilo pastirja strah samo misliti o tem.

### X. Poroka.

Zaželeni dan pride. Lepega poletnega jutra je bilo, nebo jasno, sonce je veselo vzhajalo, kakor bi se z veselimi ljudmi vred veselilo tega dne.

Svatje so prihajali od vseh strani, imenitni in neimenitni plemenitniki s svojimi ženami in hčera, na

lepih konjih in brzih vozovih. Tudi ženin s precejšnjim krdelom svojih sorodnikov je bil prijezdil še prejšnji večer.

Da bi se ta veseli praznik na Šrajbarskem turnu slovesneje praznoval, uganjena je bila poroka v bližnji samotni podružni cerkvi, ktero so nekdanji pobožni posestniki Šrajbarskega turna na lastne stroške postavili. In da bi bil ta dan zares praznik, ukazano je bilo kmetom, da ne smejo ničesa delati, ni domá ni na polji. Tlačanje so tej zapovedi tem laglje in toliko raji pokorni bili, ker so vedeli, da je bo čakal v grajskem dvoru danes velikanski sod vina in dolga miza mesa, kar se ne dobó vsak dan.

Pred omenjeno cerkvico je stala na obéh stranéh pota noter do cerkvenih vrat množica radovednih ljudi, ki so ogledovali dolgo vrsto svatovskih gospodov in gospá, lepe bogate obleke poslednjih, z zlatom in srebrom okovane meče, uzde in sedla in naposled rajdo jezdecih oboroženih hlapcev, z divjimi neprijaznimi obrazi in zaničljivimi pogledi.

Med to množico sta stala v največem vretji skrita tudi dva moža, ki sta pazljivo gledala, sicer pa vedno molčala. Eden izmed nju je celó štel vse oborožene cele svatovske vrste. Ko mu je prišel baron Jošt Turen na vrsto, razvnelo se mu je oko in gotovo se je, gledaje za njim, vštel za nekaj parov.

Poslednji v vrsti so jezdili domači hlapci. Vlah Peter zagleda omenjenega moža med zvedavimi kmeti in mu z očmi pomiga. Nekaj blizo stoječih to opazi in oči obrne tjekaj.

„Tak je kakor Kosoman“ šepetali so kmetje, pa predno je kdo videl kako in kaj, že onega moža ni bilo nikjer.

Množica jame v cerkev vreti, kjer je konstanjevškega kloštra prijor pred poroko imel maševati.

Za svate so bile spredaj pri altarji napravljene klopi, kmečko ljudstvo je stalo in sedelo zadej.

Božja služba se prične. Kakor je navada, molilo jih je mnogo, veliko pak jih je tudi bilo, ki so razmišljeni stali, pozabili, da so v božjem svetišču in z nespodobno zvedavostjo ozirali se in opazovali zdaj tega zdaj onega.

Med temi je bil tudi Kosoman. Stal je v kotu, naslanjal se je na zid in v eno mer gledal v ono klop, kjer je sedela nevesta zraven ženina, njegovega in svojega očeta. Očitno je bilo, da ni molil niti za svoj niti za blagor novozaročencev. Bil je bleđ, srpega pogleda ustnice je tiščal skupaj.

Tudi tukaj ga ljudje zapazijo. Več oči, ki so bile prej v svate obrnjene; uprlo se je zdaj v Kosomana. Ljudje jamejo glave skupaj stiskati, tiho šepetati in u-nj kazati.

Zapazivši to, pogleda Kosoman nevoljno in zaničljivo po ljudeh, migne svojemu tovaršu, ki je tik njega bil in odide iz cerkve. Izmed grajščakov in hlapcev ga ni nobeden opazil. Tudi jih je bilo malo med njimi, ki so ga poznali.

Maša in poroka je bila končana.

Svatje se napotijo v grad na pirovanje, radovedno ljudstvo se razkropi. Tu ugibljejo stare ženice o prihodnji osodi mlade neveste, tam deklice sodijo ženina, drugej pa kmečki možaki z glavo zmajujejo, govore o prihodnjem gospodu, ki nič posebno dobrega ne obeta, ali pa skrivnostno povprašujejo, kaj pač to pomeni, da se je glasoviti Kosoman zopet prikazal in ravno na tem mestu. Vsi so teh misli, da je ta čudni mož zelo pogumen in predrzen

ker si upa sam prikazati se in se tako rekoč nastaviti svojim sovražnikom. Ravno tako so za trdno mislili, da se bo v teh dneh kaj posebnega zgodilo. Skrbno so se pa varovali o tej reči tako govoriti, da bi bil kak plemenitaški hlapec kaj slišal, zakaj nobenega med njimi ni bilo, ki bi bil hotel moža v pogubo spraviti, od ktere so vedeli, da je s svojim očetom vred boril se za njihove pravice, in da, čeravno je zdaj ropar, — kmetom ničesa ne prizadeva. „To nam nič mar“ rekli so razhajaje se, pa nekteremu se je videlo, da ga ne bi posebno bolelo, če Kosoman „gospodom“ eno zagode.

### XI. Svatevanje.

Že dolgo let ni bilo na Šrajbarskem turnu tacega veselega hrupa kakor današnji dan.

Gospoda se je bila zbrala v velikej najlepšej, za to slovesnost posebno okinčanej sobi okrog dolge mize. Ženin in nevesta, ki sta na prvem mestu skupaj sedela, čntala in menila sta, da je ta dan najsrečnej v njenem življenju in vtoplejena v radosti tiho prejemala vošila okrog sedečih svatov.

„Zdaj bom laglje umrl,“ rekel je stari domačin Joštu Turnu in solza je trdemu možu igrala v očesu.

„Zdaj ne mislimo na smrt, prijatelj! odšla nama obema ne bo, danes pa vesela bodiva. Smrt je žalostna, ne govoriva o njej,“ pravi ženinov oče.

„Lepa dvojica je to — ugiblie eden svatov. — Prav ustvarjena sta eden za drugega.“

„Bog ju živi“ odgovori drugi in izprazni kupo starega vina.

Eni so se domišljali lepih dni svoje mladosti in dne svoje poroke, eni so se, vidé tu srečo in zadovoljnost na tihoma pokesali, da niso v svojej mladosti, ko je bil čas zato, tudi svatovali. Drugi so si pravili razne reči ali poslušali, kaj častiti prijor Kostanjevskega kloštra, kaj ta in ta veljavni mož, ta in ona žlahtna gospa povedati vé.

V drugej sobi so bili niži ljudje, hlapci in služabniki, kar jih ni bilo za postrežbo treba.

Tukaj je bil hrup glasnejši. Jedila in vina je hitreje zmanjkovalo. Nobeden ni pazil, da ne bi preveč zavžil božjega darova. Pomenek je bil glasnejši, besedi ni nobeden izbiral. Smeh, kričanje, bahanje z lastnim junaštvom, šala, prepir, pomirje in zopet prepir, — vse se je vrstilo in pričalo, da grajščakovo vino v glavo stopa.

Tretja in zadnja vesela družba je bila na dvo-rišču. Tam je bil velik sod nastavljen in tlačenje, grajski podložniki iz okolice so stali okrog njega in točili si, kolikor je kdo mogel zavžiti. Sekali so pečene koštrune in se mastili ž njimi, ukali in plesali.

Ko bi bili plemenitaši taki gospodje, kakor je bil grajšček iz Šrajbarskega turna danes, pač se ne bi bilo nikdar bati kmečkih uporov.

Grajšček je večkrat prišel pogledat okrog, da ni kje kaj primanjkovalo. Danes je bil prijazen, ogovarjal je hlapce in kmete in poslednji so rekli: „Saj vendar gospoda ni tako huda, kakor se včasih vidi.“

Stari pregovor pravi: ne hvali dne pred večerom. Veselje se ti hitro lahko v žalost spremeni, srečo ti naglo skali nenadna nesreča.

Tako se je zgodilo tudi grajskim svatom, kakor bo bralec iz naslednjega zvedel.

(Konec prihodnjič.)

## Vrbsko jezero.

(Po narodnej pravljici zložil Jože Mikeljnov.)

Stoji prijazna tam dolina,  
Po njej studenček sumé,  
In gozdnih pevcev kak milina  
Izvablja potnikom solzé,  
Čujočim pevce žvrgoleče,  
Čefirja dihanje šumeče.

Molcé v tihotne zro samije,  
Kamor se zarja skrila je,  
Ki zadnje zärke nemo lije  
Še v goratanskih górh vrhé  
V slovo je še poljubovaje,  
K slovesu z Bogom jim klicaje.

Zvonovi z dola se glasijo,  
Kak milotožno — oh! doné;  
Odmevi v gorah spet donijo,  
Odmevi kličejo v srcé:  
„Vrbljanje! čas je, potihnite!“  
„Boga v sprevodu zahvalite!“

„Ker rešil on je vse narode,“  
„In luč nam vere je prižgal,“  
„Oprostil, da nas vse nezgode,“  
„Za nas življenje svoje dal.“  
„Sedaj da smemo se nadjati“  
„Tam radost večno ž njim vživati.“

Glasovi v mrak so pošumeli,  
Njih don se v gorah zgubil je,  
Vaščanje kakor onemeli  
Pri plesu strastno se vrté,  
Hudoba vse je zaslepila,  
Vstajénja praznik jim stemnila.

Po bliskovo pa čas poteka,  
Ognjeno on od nas beži,  
V prepad hruščeča grozna reka  
Begoči čas — je v večnosti.  
V zvoniku ura tožno bije,  
In luna čudno zdaj posije.

Odpró se hišne dur' počasi  
In v izbo stopi stari mož;  
Oj starček majhen sivolasi,  
Med množico cvetocih rož,  
Kjer blede se vrté device,  
Venljivih vencev se cvetice.

Okó ozira se proteče  
Na rajajoči kolobar;  
Ko strele blisk mu je goreče,  
Ko pred nevihto solčni zar;  
In milotožno se zasliši,  
Doneči glas po celej hiši:

Do vrha skor bi prikripela  
Pregreh že mera zdaj in zdaj! —  
Le malo še, in smrt vam vela  
Odprla bo pogube kraj!  
Slušajte glase opomina,  
Dok ne požre vas strašna tmina!

Krohó pretrga zdaj tišino,  
Da oknom steklo zarožljá,  
Pod svitlo zopet mesečino  
Se smeh in vrisk ponavljata.  
In sivolasi starček zgine,  
Iz jame razuzdancev tmíne.

Po bliskovo pa čas poteka,  
Ognjeno čas od nas beži,  
V prepad hruščeča grozna reka  
Begoči čas — je v večnosti. —  
V zvoniku ura zopet bije,  
Mračneje mesec z neba sije.

In spet odpró se dur' počasi,  
In v izbo stopi prejšni mož;  
Oj starček majhni sivolasi!  
Med množico cvetočih rož.  
Pa sodček majhin zdaj držaje  
Naposled reče, jim kazaje:

Do vrha skor bo priklopela  
Pregreh že mera zdaj in zdaj,  
Le malo še in smrt vam vela  
Odprla bo pogube kraj!  
Slušajte glase opomina  
Dok ne požre vas strašna tmina!

Ne silite me pipe 'zdreti,  
Ki v sodcu mašem tu tiči,  
Pogina strah in groze imeti  
Ki je še nihče videl ni,  
Slušajte glase opomina,  
Dok ne požre vas strašna tmina.

In divji spet krohot se sliši  
Po izbah vseh odmev leti;  
Potresa tla in strop pri hiši:  
Odpri, odpri, mu vse kriči,  
To grla naša dobro znajo,  
Kaj starci v sodčkih imajo!

Solze zdaj starčku zaigrajo,  
Oko se milo — muštemni,  
In nekaj usta šepetajo,  
Kar nihče več razumel ni.  
Le en glas še jim v srce šine:  
Zgubljeni ste! in mož jim zgine.

V zvoniku ura tožno bije,  
Dvanajsto uro — polnoči;  
Zdaj v mrak se mesec temni skrije,  
Vihar zamolklo zabobni;  
In luči vgasnejo v dvorani,  
Plesalcev kjer je krik zaspani.

Rudeč za bliskom blisk se sveti  
In grom pretresne temno noč;  
Pokrije tema kakor v kleti —  
Je, ostra kazen božja moč;  
Naliv strašan in hud nastane,  
Da voda stopi čez poljane.

Zastonj je plak, izdihovanje,  
Zastonj zdaj jok, zastonj trepet,  
Zastonj zdaj k nebu rok vzdigánje,  
Ne čuje jih valov pretep,  
Ne jeze božje blisk doneče,  
Ki strašen ogenj na-nje meče.

Že voda grehe je pokrila,  
Ko zarja mila čez goré  
Je v vzhodu zlati blišč razlila  
V jutranjej rosi se solzé;  
In svod prekrasen naredila  
Prirode mavrica je mila.

Al voda raste vedno više,  
Čez lepih že dreves vrhé;  
Tud' ni je bele božje hiše  
'Z temné več viditi vodé;  
Edini križ se še zvonika  
Na dan 'z temnih globin pomika.

Ko vzhaja zvezdica večerna,  
Po jezeru se vse stemni;  
Ko noč se spet razgrinja mirna  
Zvonika zlati križ skopni;  
In mili don zvonov z jezera  
V tihotnej noči tožno umira.

## Kdo smo mi?

(Po „pučkem Prijatelju“ poslov. J. B.)

Na to vprašanje zna prej ko ne odgovoriti vsako naše dete. Poprašajte je, in odgovorilo vam bo bistro in ponosno, kakor gre: „Jaz sem Slovenec“, ali: „Mi smo Slovenci!“

Ni pa dosti, da mi vsi vemo, da smo Slovenci, temuč treba nam je še nekaj več. Treba nam je namreč vedeti, od kod je narod slovenski semkaj prišel, kje povsod zdaj živi in dela in kaj je ta narod že do sedaj za človeštvo storil in pretrpel. Vendar na ta vprašanja ne bomo in ne moremo tu zdaj odgovarjati, ampak povedali bomo le nekoliko o naših slavjanskih bratih in rod-bini našega naroda sploh.

Slovenski narod je veja velikega naroda slavjanskega (slovanskega), ki šteje blizo 90 milijonov duš. Vsi Slavjani so govorili v začetku en edini isti jezik, s časom pa so se razne slavjanske veje ena od druge ločile tako v veri kakor v običajih ali šegah in v jeziku, in tako je postalo več jezikov, kakor ruski, poljski, česki, hrovaški in serbski, slovenski in bulgarski.

Nadalje kakor pri vseh narodih na svetu, tako je tudi pri Slavjanih spet v vsakem slavjanskem jeziku več bodi-si večih bodisi manjših razločkov in posebnosti, po katerih se tedaj vsak deli v več narečij in razrečij. Tako n. pr. ima ruski jezik tri glavna narečja, tako imajo tudi svoja razrečja poljski, česki in naš jezik, i. t. d.

Slavjani, ki živé na jugu našega dela sveta, t. j. Evrope, imenujejo se z enim imenom: Južni Slavjani ali Jugoslaveni ter se delé v Slovence, Hrovate in Srbe pa Bulgare. Vseh skupaj je okoli 13 in pol milijona. Ali to je za nas nesreča, da smo razkosani in raztepeni kakor rakova deca ter da eden družega slabo poznamo in ljubimo.

Zdaj pa povemo, koliko je nas vsakih posebej. Nas Slovencev je poldrugi milijon, Hrovatov in Srbov v avstrijskem cesarstvu skoraj 3 in pol milijona. Na Turškem je Srbov in Hrovatov okoli 2 in pol milijona, v kneževini srbski skoro 1 milijon in v svobodni Črni gori do 120,000 duš. Bulgarji živé na Turškem in šteje se jih do 6 milijonov duš.

Kakor so si vsi slavjanski jeziki podobni drug drugemu, tako so si še bolj podobni slovenski, hrovaško-srbski, pa bulgarski jezik, kar vsak lahko iz tega primera spoznava.

Bulgar pravi: So edna lastoica ne idet leto.

Hrovat in Srb bi rekla ravno to takole: S jednom lastavicom ne dolazi ljeto.

Slovenec pa: Z eno lastavico ne prihaja leto.

Bulgar. Ako pasat trevata, korenja ta stojat.

Hrovat in Srb: Ako prodje trava, ostaje korjen.

Slovenec: Ako prejde trava, ostanejo korenine,  
i. t. d., i. t. d., i. t. d.

## Vulkani ali ognjobjuvne gore.

Po mrzlih in toplih krajih svetá se nahajajo goré, ki so votle in iz sebe mečejo ogenj, razbeljeno kamenje in vrelo žlojdro. Take gore se imenujejo vulkani ali ogenj bljuvajoče gore.

Navadno so vulkani le v obližji morja; sredi suhe zemlje se ne nahajajo. Otok Islandija v severji jih ima

več ter je oblači z večnim ledom in snegom; na Javi so v tropičnem ali vročem podnebju, kjer nikdar sneg ne zapade. Nahajajo se po otocih širnega atlantskega in tihega morja, kakor tudi v Kamčatki in dolgej vrsti američanskih andiških gor.

Prav naravno je vprašanje, kako je to, da zemlja ogenj iz sebe meče?

Natoroznanci razlagajo to iz dveh prikazni, prvič pravijo, je naša zemlja v svojem notranjem osredku tako vroča, da se vse raztopi iz trdega v tekoče, drugič se voda (dežnica, stoječa in tekoča voda) vedno s površja izgublja in rine v osredok, kjer zavré in tišči na drugo tekočino tako, da ta kje predere iz zemlje ven.

Prva prikazen, da mora zemlja v svojem osredku veliko vročine imeti, dá se skazati po skušnji. V rudnikih, kjer so globoko v zemljo kopali, našli so, da je v zemlji čedalje gorkeje, kolikor globlje in niže se va-njo pride. Ko so hodili v zemljo, da bi našli tako imenovane arteške studence, ko so kopali in kamnite soli iskali že več kot 2000 čevljev globoko, našli so povsod, da je zemlja za vsacih 100 čevljev na globoko za en stop. R. gorkeja kakor na površji Ker so učeni na tenko prerajali, koliko ima zemlja čez posredek mere, dá tudi se lahko določiti, da mora v sredini naše zemlje taka vročina biti, da se mora vsaka stvar raztopiti in svojo trdo obliko v tekočo premeniti. — To je prvi razlog, kako je to, da se more iz gôr, iz srede zemlje ven, valiti lužna vrela žljodra.

Da-si ravno studenci, potoki in reke vodo razlivajo po površji zemlje od kraja v kraj, ne more se vendar dvomiti, da en del vode zemlja popije. Voda rine čez razpoke in luknje tudi skozi skalovje v zemljo. V vseh globokih rudnikih, štirinah in izvrtanih votlinah se vidi stakanje vode.

Če v trdno zaprtem loncu vode zavreš, in lonca ne odmašiš ob pravem času, bode ti ga razneslo. To kaže, da se vrela voda raztegne, da tišči na vse kraje.

Tako tudi voda, ki zaide globoko pod zemljo, zavre in tišči na vse kraje. Ker je vroča, vluži in razkuha okrog ležeče kamenje in kar je trdega. To se širi čedalje bolj in napravijo se podzemeljski stoki take prevrele vode zmešani z razkuhanim blatom, peskom, rudo in kamenjem.

Kedar se ta vrela zaprta masa ne more več širiti, rine se navzgor, vzdigne površje, ki jo tišči, kamenita gora počí in to razbeljeno in razstopljeno kamenje, ki ga imenujejo: lava, razlije čez zemljo.

Vrela voda se pri izhodu, v razpoki vulkanovej, spremeni v sopar in se kadí ven; iz luga se nekoliko naredi pepel in prah, ki kakor dež pada okrog in okrog hriba. Okrog in okrog take ogenj bljuvajoče gore razdene in opustoši se vse: kar vrela lava ne zalije, pokrije pepel in deževje, ki se iz soparjev napravi.

Izmed vseh teh strahovitih ognjenih velikanov je nam najbliži Vezuv, na Laškem. On je najbolj znan in najbolj se ga bojé zaradi groznih njegovih izmetov, vzdigaje se ne daleč od Neapola sredi iz planjave. Z nobenim gorskim slemenom, z nobeno vrstjo družih hribov ni v zvezi; izrastel je iz ravni 3500 čevljev visoko. V lepo vitih potezah se dviga od morskega pobrežja in obdelanega polja v dva vrha. Od kraja le malo, postaja njegovo obstenje čedalje bolj strmó. Posebna njegova lepota je dim, ki se iz njega dviga; v mirnem ozračji dela en sam okrogel oblak nad njim, ali pa se daleč v sapi razteguje in naposled v sinjem nebu zgine.

Kakoršen je pa Vezuv zdaj, tak ni bil zmerom. Stari latinski zemljopisec Strabon ga popisuje kot goro z enim golim vrhuncem, okoli in okoli z lepim rodovitnim poljem obdano. Strabon še ne pové nič, da bi ogenj iz sebe metal, ne omenja nikacih soparov, ki bi se iz njega kadili. V dva vrha se je tedaj ločil še le pri prvem izmetu leta 79 po Kristusu.

Pred letom 79 niso poznali vulkanskih izmetov na Vezuvu. Brezskrbno so se Rimljani naselili krog te gore v lepih gradičih. Zidali so dve mesti, Pompeji in Herkulanum, ob njegovem podnožji. Tedaj se zbudi speči velikan. Strašen potres pretрга goro, grozovito se začne iz nje valiti pepel, kamenje in zasuje mesta Herkulanum in Pompeji s prebivavci vred. Še le v novjšem času so kopali in našli hiše in ostanke tedanjih nesrečnih prebivalcev.

Tega leta se je en del Vezuva pogreznil. Drugi veliki izmet se je prigodil leta 1794. Tačas je bil Vezuv počil na podnožji svojega višega kegla in iz mnogih žrel se je razlila rudeče-razbeljena lava z votloglasnim strašnim hrumom, podobnim hudournemu viharju. Vedno nove votline so se odpirale in z enacim sumom in enakilo se derla lava, kakor reka na dan. Naglo in mogočno se je razlivala navzdol. 2000 čevljev na širjavo se je razlila, dosegla lepo mesto Torre del Greco in ga pokončala. Še morje ni moglo deroče lave ustavljati. Mogočno se je rinil zgornji del čez spodnji, ki je v vodi omrznil in utrdil se in tako pot naredil, po katerem se je vrela reka valila. Voda v morji je daleč okrog vrela, in kuhane ribe so pokrivalo vodo.

Čez tri dni neha ta izbruha; od tedaj je Vezuv napošev odkrhnjen proti morju. Tak je do današnjega dneva.

## Srenja pod lipo.

Tretja nedelja.

(Konec.)

Župnik: Kako mora biti gnojišče ustrojeno, da se gnoj primerno shranjuje in kaj najbolj pomnožuje, to lahko vidite na mojem dvorišči, in če vam je ljubo in drago, popeljem vas tje, da si te reči natančno ogledate.

Sosedje: Prosimo, prosimo, gospod župnik, bodite tako dobri in razkažite nam svoje gnojišče, ktero smo sicer že dostikrat mimogredé videli, a vendar ne vemo, kako je prav za prav narejeno.

(Vsi gredo proti župnji in od tod naravnost na dvorišče.)

Župnik: Glejte, tukaj na vsakej strani gnojišča vidite jamo, v katero se gnojnica nabira; dva žleba, ki ju vidite napeljana izpod hlevov, sta zato, da se po njih vsa mokrota iz hlevov naravnost v jami odteka. Tudi na dnu gnojišča je žleb, po katerem se preobilna gnojna vlažnost v postranski gnojni jami odceja. Na ta način imam, kakor lahko sami sodite, zmerom dovolj gnojnice. Po zimi in spomladi jo pustim peljati na polje in travnike, po leti pa polivam z njo gnojni kup, kedar ga je solnce preveč osušilo. Poprej se pa mora gnoj in to precej pri izkidavanji enakomerno po gnojnem kupu razpolagati, kajti če bi se, kakor je sploh navada, koj iz hlevov na majhne kupce polagal in to še takó, da se v kupcih sem ter tje prazni prostori nahajajo, spridilo se bi veliko najboljšega gnoja, ker na enem kraju bi bil gnoj premasten in premočen, a na drugem zopet presuh in plesnjiv. Pri meni tedaj vidite, da je gnoj povsod

enakomerno razporejen in da ga prav nič v zgubo ne pride, kajti gnojna jama je za dober vatel globoka in povsod s kamenenimi ploščami obdana. Mesto postranskih s kamenenimi ploščami obzidanih jam, v ktere se gnojnica nabira, si iz početka lahko primerne sodce v zemljo vdolate, ki so za gnojnico ravno tako primerni, kakor jame, le bolj pogostoma je je treba izpraznovati, ker se poprej napolnijo, kakor jame. Prihodnje leto, ako mi Bog zdravje da, hočem si še sesaljko ali pumpo napraviti, da bom gnojnico, kedar bo treba, poprej in hitreje iz gnojnih jam zajemal.

Zagrajec: Kaj pa je to sesaljka ali pumpa?

Župnik: To je taka naprava, kakor jo vidite pri vodnjakih ali šternah, po kateri se voda iz globine vleče. To se vé, da me bo enaka naprava nekoliko novcev stala, toda stroški se mi bodo kmalo povrnili s tem, da si bom mnogo časa in dela prihranil, prislovica pa pravi, kakor vam je znano: čas je zlato.

Groga: Čimu ste pa drevesa okrog gnojišča zasadili in še celó plot ali ograjo naredili? Radoveden sem tudi, čimu je vodotoč, ki ga ste okrog gnojišča napeljali!

Župnik: Drevesa odvrtačajo prehude in prevročne solnčne žarke ter varujejo gnoj, da se po leti preveč ne izsuši, a plot sem napravil zató, da zamorem živino na gnojišče zapreti, kedar snažimo in čedimo živinske hleve. To pa ima veliko dobra v sebi; prvič da mi živina, ktera pri vas po vsem dvorišči preletava in vam gnoj na vse strani raznaša, le na enem prostoru ostane in mi gnoj po dvorišči ne razmetuje; drugič, mi živina na ta način tudi gnoj pomnožuje. Vodotoč, ki ga vidite okrog gnojišča, odpeljuje dežnico, ki bi se sicer na dvorišči zbirala in mi mnogo gnoj poplavlila; kakor pa ne pustim, da bi se gnojnica zgubljevala, ravno tako ne sme dežnica med gnoj, razun kolikor je o deževnem vremenu na gnojni kup in to le po vrhu pade. Po nekterih krajih imajo še celó strehe čez gnojne jame, ki imajo še to spretnost, da se na podstrešje marsiktero kmetijsko orodje lahko spravi, ali se pa uporabi za kuretino in drugo domačo perotnino, katerih blato kar na ravnost na gnojni kup odpada. Če ima gnoj premalo vlage ni dobro, ravno tako je pa tudi škodljivo, če gnoj v vodi plava. Le pojdite enmalo čez gnojni kup, ni vam se treba bati, da bi se vam noge le količkaj pogrezovale, kakor se to na vaših gnojiščih čestokrat rado zgodi. Kaj ne, gnoj je lepo razporejen in potlačen, vrh tega pa tudi dovolj tolst in masten? Če se gnoj zmerom v tem stanu drži, potlej mora dober in tečen biti, kajti le v tem položaji gnoj enakomerno po vsem kupu vre in popolnoma segnije. A pri vas je to vse drugače; gnoj vam na enem kraji hitreje, na drugem zopet preočasi vre ali gnije, to je pa za gnoj zelo škodljivo in tudi veliko gnoj v škodo pride. Po mojem ravnaji se tudi amonijak v gnoji zadržuje in ga nikoli toliko ne izhlapi, kakor iz vaših zelo slabo vredjenih gnojnih kupov.

Lipovšek: Kaj ste rekli, kaj? Amonijak mi je popolnoma neznana beseda.

Hrastovšek: Za več božji svet ne bi znal povedati kaj je amonijak!

Groga: Jaz ga še nikoli nisem videl!

Sosedje: Jaz tudi ne! jaz tudi ne! I kakšen pa je neki; povejte nam, povejte, gospod župnik!

(Župnik, učitelj in župan se smejejo.)

Učitelj: Da se čestiti gospod župnik nekoliko odahnejo, povedati vam hočem jaz, kaj se ume pod besedo amonijak, ki vam je, kakor se vidi, popolnoma neznana. — Amonijak ali gnjilec se nareja tedaj,

kedar gnoj vréti (gnjiti) začenja, in ni nič drugega, nego tisti neprijetni zelo ostrí duh, ki nam iz gnojja po siloma v nos drega. Blato, kedar gre od živine, še nima amonijaka v sebi, ampak še le pozneje, kedar gnoj vre, se amonijak v gnoji dela in je najvažniši del vsakega dobrega gnojja. Gnoj, ki nima amonijaka v sebi, ni veliko vreden; treba je tedaj marljivo skrbeti, da amonijak iz gnojja ne izhlapi, marveč da se v gnoji kaj najbolj pridržuje.

Župnik: Da se amonijak v gnojnem kupu pridržuje in se tudi gnoj zdatno pomnožuje, treba je rušenj, zemlje, listja in iglovja, še celó pirnica, ki se po njivah na vse strani razmnožuje in razrašča, se lahko v dober in tečen gnoj podela. Vse te reči se pomešajo med gnoj v hlevih, da je živina do dobrega potlači in pomendra; pri izkidanju gnojja je pa ne boste več poznali, tako so se v gnoj podelale in spremenile.

Hrastovšek: Pri nas je pirnice, drugega travja in plevela zadosti; če so tedaj vse te reči v podelanje gnojja dobre, to se vé, da bi si po tem takem lahko obilo gnojja naredili; toda slišal sem, da se pirnica na njivah zopet oživi in prav bobotno raste.

Župnik: To se prav lahko pripeti, ako po dolgem vrenji pirnica popolnoma ne segnije in svoje kaljivosti ne izgubi; toda če ravnate kakor jaz, ni vam se treba bati, da bi vam še kedaj iznova pognala. Jaz jo namreč pod ovce nastiljam, ali jo pa rabim za podlago gnojne jame, v katero naložim gnojja, da ga živina prav dobro potlači, in pirnica segnije v najkrajšem času. — A ne samo pirnica, marveč tudi drugi in različni odpadki se lahko v dober gnoj podelajo, da se gnoj in gnojni kupi zdatno zboljšajo in pomnožijo; vse, karkoli gnije ali prstni, se lahko v gnoj porabi. Dostikrat sem imel priloznost videti, da vi s pirnico, plevelom, zeljnatiimi kocieni in z žaganjem čestokrat slabe pota popravljate in zboljšujete, še celó korunovo zelišče sem videl ob cestah in grabnih brez vsega prida in koristi ležati. Glejte, ljubi moji farani, iz tega bi si lahko obilo dobrega in prav tečnega gnojja naredili!

Hribar: Žaganje menda vendar ni za gnoj?

Učitelj: To se vé, da žaganje potrebuje dalj časa, da sprstni in popolnoma segnije, nego rastline; a vendar je ravno žaganje še najbolj pripravno, da pije preobilno vlago, ki se izpod gnojnega kupa cedi, in če se potem enako žaganje po njivah raztrosi, se zemlja zdatno zboljša in prav lepo zrahlja. — Da pa vse te reči, ki so je vam naš cenjeni gosp. župnik ravnokar naštel, koristno vporabljujete, treba je najpred, da imate dobro in primerno napravljeno gnojno jamo; pri napravah enakih jam in primerne gnojišča bodem vsigdar pripravljen, da vam z dobrimi soveti pripomorem, kolikor mi bode le mogoče.

Hrastovšek: Koj jutri hočem začeti! Priredil si bodem najpred potrebno kamenje in napravil bom svojemu gnojišču kameneni tlak, potem bom tudi celo gnojišče prav lepo in vkusno obložil s kamenenimi ploščami. Šmencajte saj sem zidar!

Župan: Najpred moraš skrbeti za primerno lego svojega gnojišča, to je za tako lego, da se bo lahko seavnica iz hlevov v gnojno jamo odtekala. No, kamenja je pa pri nas povsod več nego zadosti; mesto da bi ležalo po polji in rastlinam prostor jemalo, izvozi ga raje na svoje dvorišče in napravi mu kameneni tlak; kar ti pa kamenja ostane, to lahko porabiš za ograje svojih vrtov in sadonosnikov, ktere moraš vsako leto popravljati, kar te gotovo veliko dela in truda stane.

**Učitelj:** Kameneni tlaki na dvorišči pripomorejo veliko k temu, da se gnoj pomnožuje in da ga ni z vsakim dnevom manj, kajti zemlja veliko gnojnice popije, tudi solnce nekaj gnoja povzije in vetrovi ga na vse strani razpihujejo. Skrbite tedaj najpred za primerna gnojišča in gnoja vam ne bode nikoli primanjkovalo.

**Lipovšek:** To tudi hočemo in v kratkem se boste prepričali, da so denašnji nauki padli na dobro, rodovito zemljo in da bodo brž ko ne obilo sadu donesli.

(Sosedje se posloviyo in odidejo vsak na svoj dom.)

Ivan Tomšič.

## Razne drobtine.

**Da po letu muhe ne gređó na meso.** Da ti muhe ne bodo delale zaplunjkov na frišno meso, oteri (ribaj) ga z dragunculjem, ki raste po vrtéh. Meso ima potem ugoden duh in muhe se ga ogibajo.

**Kako se muhe in drugi mrčes najbolje od-  
vrača od prekaženega mesa.** Suho meso najprej obriši in očisti, zlasti ako je jelo plesnovati, potem presěj na sito bukovega pepela in vanj zakopaj suho meso. Nikakoršni mrčes ti ne bode prišel do njega.

## Smešnice.

**Štirje voli.** Enkrat je nek mesar gnal dva vóla, a mimogredoč človek ga vpraša šaljivo: „Kam greste vi trije?“ — Mesar mu odvrne: „Mimo četrtega!“

**Kako deleč je kam?** Nek popotnik vpraša gostilničarja, pri katerem je spregel, kdaj da more v bližnje mesto z dvema konjema privoziti? Gostilničar mu odgovori: „V dveh urah.“ Popotnik ga nadalje vpraša: „A s štirimi konji?“ Gostilničar si zdaj malo pomišlja, po tem pa reče: „V eni uri.“ — Ta pogovor pa je slišal nek šaljivec in reče zdaj na to popotniku: „Dajte vpreči šest konj, pa se vam še voziti treba ni, nego bote pri tej priči v mestu!“

## Ogled po svetu.

**Avstrijsko-ogerska država.** Kar se je razšel dunajski državni zbor, v Cislajtaciji nimamo novic iz parlamentarnega življenja. V to vrsto pa vendar spada to, da poljski narod v Galiciji ni ravno prijazno sprejel svojih zastopnikov, ko so se iz Beča vračali domú, zaradi njihovega vedenja v državnem zboru; vendar se je to godilo zmerno in tako rekoč možato, da ni bilo nikakoršne neprilike na dan. Največ graje politiki teh poslancev dobaja od demokratičnega društva v Lvovu, ktero je zadnjič nasvetovalo, naj se po vsej deželi napravijo volilni zbori. Govori se, da se je med drugimi tudi načelnik gališkega deželnega zbora, knez Sapieha, odpo-vedal svojej službi. Zanesljive novice o vsem tem bojo jasne, kedar se pričnó deželni zbori; saj zdaj še ni znano, ali misli vlada razpustiti deželni zbor gališki, ali ne. Te dni je bil namestni poglavar Possinger na Dunaji, da je poročal o mišljenji po deželi in razodel svoje misli, kako bi bilo, ako bi se nove volitve razpisale. — Velicega pomena je tudi prikazen, da ste si dan današnji v Avstriji pogosto navskriž posvetna vlada in cerkvena oblast. Ravno te dni se spet veliko govori in pisari o škofu v Lineu, kterege prijemlje deželna sodnja zavoljo nekega pastirskega lista, škof pa se ne vdá, sklicovaje se na cerkvene postave. Tudi na Dunaji je vrednik

nemškega lista, duhovnik, zavoljo tiskovnih prestopkov obsojen, moral iti v navadno ječo, ko so drugi duhovniki do zdaj, kedar je kateri izmed njih bil obsojen, smeli v samostanih dostati svoje kazni. Spomina vredno pa je, da tudi nekatoški veljavni glasovi svetujejo vladi v tej zadevi, naj previdno ravná, ker velika večina v Avstriji je katoličanstvo.

V ogerskem državnem zboru snujejo adresu in pri tem, kakor se kaže, ostanejo še mnogo časa. Angleži dogotovijo enak posel v treh dnevih, pri Ogrih pa je v tem času komaj začetek storjen. Omenili smo že zadnjič, da je predloženi več načrtov, nazadnje se ve da obveljá tisti, kterege predlaga večina. Adresa je odgovor na prestolni govor, in ker se v tem poudarja, da je Avstrija v mirnej prijateljskeje zvezi z vsemi vnanjimi deželami, za to se je te dni razprava o adresi sukala posebno o tem oddelku. Pri tej priliki je eden izmed poslancev vlado napel s prašanjem, zakaj se na jugu zbira vojaštvo, če je na vse strani tako mirna in prijateljska zveza. Med načrti za adresu je zelo važen dr. Miletičev, ker v njem posebno poudarja in zahteva, da se vresniči ravnopravnost Srbom in Romunom. Na zmago Miletičeve adrese sicer ni misliti, veselje pa bi bilo, veliko veselje, ako bi v ogerskem zboru sedelo mnogo tacih mož, ki se poganjajo za pravice vsacega naroda. Ogrri se ponašajo s tem, da imajo Hrovatje pod njihovo krono polno prostost. Ali da že to ni tako, kakor oni razlagajo, kaj še le porekó drugi narodi, ki so pod njimi? Deákova stranka je večina, kakor je znano. Huda pa je tudi levica, ktera je onej stranki nasproti. Govorilo se je mnogo že do zdaj, vendar se mnogo govorov bolj odlikuje s širjavo, ko s temeljitostjo. Tudi se nekateri možjé resno poganjajo za reči, ki so manj važne, n. pr. Kakošna naj bi bila bandera na ladajah i. t. d. Po pravici je torej zavračajo javni glasovi rekoč, da prestolni govor jim kaže in veleva bolj važne preuredbe. Nekako nejasen v glavnem adresnem načrtu je oddelek o izhodnih zadevah. Naj pazijo Ogrri — tako svaré previdni možje, — da se ne zamerijo kakemu narodu na Izhodnem, kateri bi lahko drugač zasuknil njihovo zdanjo mogočnost.

Kaže se, da v vojaškeje granici vsaj nekoliko prestvarijo dozdanji stan, da vpeljejo svobodnejše srenjske postave in novo postavo o ljudskih šolah.

Na Češkem je bilo spet nekaj taborov, pri katerih se je narod bolj pomenkoval o obéni koristih, državopravne razmere so bile manj na vrsti, ali zaradi tega le-té niso pozabljene. Tudi v Šleziji se zbuja slovanska zavednost, blezo da Poljaki tudi tam kmalo napravijo tabor.

**Nemško.** Hud vihar je v severno-nemškem državnem zboru. Pruska vlada potrebuje denarjev in davki se imajo prav občutljivo povišati. Mnógo poslancev se zelo upira tej naredbi, Bismark pa prav samovlastno maha po njih in kar na ravnost je djal: „Saj nič ne opravite brez mene!“ On je povzdignil Prusijo, mora jo tudi ohraniti in k temu je treba denarjev; zbornica bo torej morala plesati, kakor on žvižga. Žalostna resnica pa je to, koliko stane tudi mir — oborožen.

**Francosko.** Volitve so pri kraji. Vlada je zmagała, ali še nekaj tacih zmag in Napoleonova zvezda je otemnela. Veliko nemira je bilo ob času teh volitev in mnogo nevarnih upornih prikazni. Policija je imela dokaj opraviti z rogovileži, bodi si v Parizu, bodi si po deželi. V Parizu so skorej sami opozicijski zmagali.

**Laško.** Čudna dogodba se naznanja iz laškega mesta Livorno. Viši komornik avstrijski grof Crenneville je bil šel k laškemu kralju in mu prinesel red zla-

tega runa, ki mu ga je podelil N. V. cesar Franc Jožef. Ko je bil v Livorni, spremljal ga je general-konzul Inghirami; ko sta bila na poti v ladijo, dobi Crenneville klofuto v obraz, Inghiramija pa zadene nož, da je hipoma mrtev. Zločine so že vjeli in zaprli. Zgodilo se je to ker je bil Crenneville nekaj poveljnik v Livorni in menda zelo oster, njemu je bilo namenjeno maščevanje. Laški časniki zelo obžalujejo ta dogodek in tudi v zbornici se je očitno izreklo obžalovanje.

**Angleško.** 4400 milijonov dolarjev zahteva severno-amerikanska vlada od adgleške, za odškodovanje, da so Angleži v zadnji vojski južnim deželam pomagali, kar je severne veliko stalo. Angleži pa se ve da se ne vdade; ta razpor prihaja če dalje bolj resen. — V gosposkej zbornici v Londonu se kaže, da hočejo ovreči postavo zastran katoliške cerkve na Irskem. Pa razprava o tem še ni bila, gotovo je, da Gladstone si bo prizadeval kolikor mogoče, da bi se to ne zgodilo.

**Špansko.** Zbornica v Madridu je oklicala monarhijo (samovlado), t. j. kraljestvo, le kralja še zmerom nimajo. Tisti pa, ki so hoteli ljudovlado ali republiko, niso izostali, ampak še hodijo v zbor. Blezo da kortesi bojo prosili prejšnjo kraljico Izabelo, naj odstopi vladarstvo svojemu sinu, kraljeviču asturskemu. Izabele pa neki ni volja to storiti. Mnogi menijo, da po tej poti bi se Španska najlože izmotala iz sedanjih homatij.

**Turčija.** Avstrijski poslanec v Carigradu, baron Prokesch-Osten, zapusti svojo službo in na mesto njega pravijo da pride državni denarstveni minister baron Becke. Za državnega denarstvenega ministra pa neki pride eden izmed ogerskih magnatov.

**Egipt.** Namestni kralji egiptovski potuje po Evropi in vabi k slovesnosti, ki se bo obhajala, ko se odpre sueški kanal. Pravijo, da tudi naš cesar se podá tje o tej priliki.

## Razne novice.

Obrok, v katerem se more redno še v „slov. Matico“ stopiti, poteka; opominjamo vse celovške in obližnje ude, da plačajo svoj znesek vsaj še v prvi polovici tekočega mesca, da se more denar vkup v Ljubljano poslati. To leto pobira denar čast. g. prof. A. Einspieler, tje naj se torej vsak obrne. Tam dobi tudi unkrat oglašeno brošuro: „Čujte! čujte! kaj slov. jezika tirja“ po 20 kr.

**G. Škofičevi črviči.** Iz prijateljskega pisma zveemo, da so se župniku Janezu Skofiču svilni črviči zlegli 18. in 19. aprila, in se zapredati začeli že 8. maja, ter naredili prav lepe, čvrste mešičke. Imel jih je prav na gorkem, stregel jim prav skrbno, kar je poleg dobrega semena največ pripomoglo za uspešen pridelek.

**Briski tabor.** Narodno in politično življenje se med Slovenci čedalje veseliše giblje; nova priča nam je Briski tabor, ki se je 25. m. m. obhajal na meji laško-slovenskej. Čez 6000 ljudi se je bilo tu zbralo iz bližnjih in daljnih krajev s svojimi zastavami; da si ravno je nekaj deževalo, vendar se je godilo vse posvetovanje v najlepšem redu. Taborovanje je pričel dr. Žigon in navetuje dra. Tonklija za prvosednika. Veličasten pogled je bil, kako je 6000 slov. desnè navdušeno pritrjevalo nasvetovanim točkam: a) o napravi posebne sodnije za Brda (gob. dr. Žigon); b) ozedinjenji Slovencev (g. V. Toroš); c) o rabi slov. jezika v uradnijah (gov. g. E.

Klavžar); d.) o slov. šolah (gov. g. dr. Lavrič) in e) o predelski železnici (gov. g. M. Dolijak). Glasovanje s povzdigovanjem rok je bilo redno; vse se je lepše vršilo, ko včasih v kakej zbornici. Slava vrlim Briskim Slovincem! — Dne 2. m. m. se je vršil slov. tabor v Sevnici na Štajerskem, ki si je gotovo privabil dosti slov. ljudstva iz vseh strani; 7. m. m. pa se je obhajal tabor na Pivki na Notranjskem i. t. d.; kedaj pride vrsta na Koroške Slovence?

## Oglasnik.

### Družba sv. Mohora.

#### 6g. letni udje.

	gld.	kr.
1. Dr. V. Pavlič, advokat v Velkovecu plačal še za 10 iztisov . . . . .	10	—
2. J. Sluhec, župn. na Polenjaku . . . . .	22	—
3. J. Turk, učitelj pri sv. Petru . . . . .	5	—
4. Jož. Leskovar, fajm. v Švabeku . . . . .	9	—
5. Fara Predoslje . . . . .	14	—
6. R. Golob 1, M. Majciger 1, J. Wurnik 1 gld. 15 kr., kapl. G. Maloverh 1, J. Hočevar 1, Lunder 2, duh. A. Kumer 3, A. Gros 3, J. Pop 1, kapl. K. Huth 1, kapl. J. M. Martelanc 2, P. Korb. Lajh 2 gld. 40 kr., kapl. Remic 4, korar Fr. Kramberger 1, Hropot in Ušen 2, Šegula, prof. Dr. Nemeč 2, kpl. V. Bizjak 2 . . . . .	22	55
Vkup	72	55

### Dopisovalnica.

G. J. O. v B. Z. Vašim prelepim daljšim spisom pričnemo z drugim polletjem, da vso stvarno prvega polletja — razen „Srenje“ — s prihodnjim listom dovršimo; g. J. P. v K. Bogata pošiljatev došla; hvala! g. J. C. v L. Natisne se v prihodnjem listu; g. uč. Fr. S. v Motn. Poslanih reči nobene ne moremo porabiti.

### Žitna cena.

V Gorici po kaznaniku, drugej povsod po merniku prerajtana)

Ime žita	V Celovcu		V Ljubljani		V Mariboru		V Varaždinu		V Gorici	
	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
Pšenica . . . . .	4	8	4	40	3	65	3	80	2	50
Rež . . . . .	3	8	2	80	2	70	2	70	—	—
Ječmen . . . . .	3	—	2	50	—	—	—	—	1	70
Ajda . . . . .	—	—	2	50	—	—	3	20	1	20
Turščica . . . . .	2	55	2	90	2	65	2	20	1	33
Proso (Pšeno) . . . . .	—	—	2	50	2	40	—	—	—	—
Oves . . . . .	—	—	1	90	1	80	—	—	1	25
Krompir . . . . .	—	—	1	50	—	85	1	30	—	—
Fizol . . . . .	—	—	—	—	—	—	2	35	2	—

### Kurzi na Dunaji 1. junija.

5% metalike . . . . . 61 gld. 70 kr. | Nadavek na srebro 122 gld. — kr.  
Narodno posojilo 69 „ 70 „ | Cekini . . . . . 5 „ 86 „

### Loterijne srečke.

V Gradcu . . . . . 22. maja 1869: 9, 31, 7, 89, 61  
Na Dunaju . . . . . 22. „ 1869: 40, 51, 65, 76, 63  
V Trstu . . . . . 29. maja 1869: 64, 78, 62, 47, 30  
V Lincu . . . . . 29. „ 1869: 66, 35, 79, 62, 43  
Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaju bo 5. junija, v Trstu in v Lincu 12. junija.